

Дмитро Веденєев (Київ).

невідомий проект.

були присутні і знаки розрізnenня армій перерахованих країн. Восени 1944 р. командування Груп УПА видає розпорядження про уніфікацію одностроїв бійців та зняття знаків розрізnenня ворожих армій.¹

В силу зрозумілих причин, формування УПА не отримали одноманітного обмундирування та знаків розрізnenня, хоча деякі відомі фотоматеріали дозволяють стверджувати про їх існування на практиці.²

Запропоновані увазі читича проекти форми одягу та знаків розрізnenня, можливо, призначались лише для теренових формувань УПА на Волині та Поліссі (Група УПА - "Північ"), на що вказує нашивка на шапку зі стилізованим зображенням герба Полісся (тура).

В основу покрою обмундирування був покладений німецький зразок. Передбачалось ввести полотняну блузу захисного кольору, яка мала накладні кишені з бантовими складками та пристінні манжети з чорної матерії на рукавах.

На початку 1944 р. в одному з боїв радянських партизан з загонами УПА на Волині серед інших трофеїв був захоплений проект знаків розрізnenня "лісової армії". Скоріше за все він був розроблений на межі 1943-1944 рр. та може розглядатись як один з кроків на шляху перетворення повстанських сил у ядро регулярної армії майбутньої Української Соборної Самостійної Держави. Введення системи військових звань та знаків розрізnenня повинно було посилити дисципліну та організованість в УПА, наблизити її до загальної військової структури.

Існувала також і суто практична потреба в уніфікації обмундирування та знаків розрізnenня. На той час особовий склад УПА використовував німецьку, польську, радянську, мадярську та словацьку уніформу. Як правило, на ній

На коловоровій вкладці.

Такими передбачались однострій та знаки розрізnenня, що описувались у проекті:

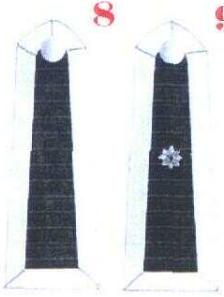
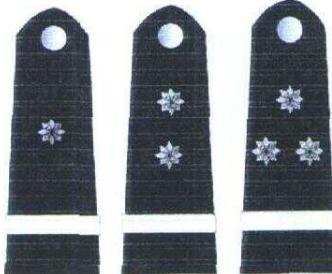
1. Однострій старшин: хорунжий.
 2. Однострій підстаршинського та рядового складу: старший козак.
 3. Кокарада.
 4. Нашивка на лівий бік шапки зі стилізованим гербом Полісся.
- Погони (нараменники):**
5. старший козак
 6. російський
 7. чотовий
 8. бунчуksкий
9. підхорунжий
 10. хорунжий
 11. поручник
 12. сотник
 13. майор
 14. підполковник
 15. полковник
 16. генерал - хорунжий
 17. генерал - майор
 18. генерал - полковник.
- Петлиці (патки):**
19. Рядові та підстаршини.
 20. Старшини.
 21. Генерали.

Дмитро Веденєев - кандидат історичних наук, доцент, начальник науково - дослідницького відділу Держархіву СБ України. Сьогодні ми пропонуємо Вашій увазі перший матеріал автора і надімось на подальшу плідну співпрацю. Тепер в «портфелі» редакції вже знаходиться декілька цікавих досліджень Дмитра Валерієвича, підготованих по матеріалам фондів ДА СБУ. Ми плануємо опублікувати їх в найближчих числах журналу.

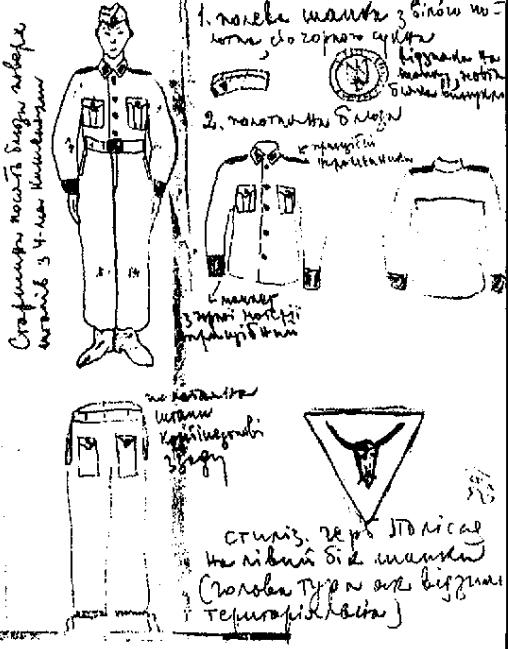
На фото: Д. Веденєев з сином Вячеславом.

3

ІІІ. ОДНОСТРІЙ

Старшинська блуза повинна була носитись поверх штанів, а підстаршинська (та рядових) - заправленою у штани, перша планувалась з двома нагрудними та двома бічними кишенями, друга - тільки з нагрудними. Під блузою дозволялося носіння цивільного одягу.

Штани "комбінезонові" передбачалось шити з двома прорізними вертикальними бічними та двома задніми накладними кишенями з клапанами, та з зав'язками знизу штанів.

Головним убором повинна була служити польова шапка - пілотка з білого полотна або чорного сукна з прикріпленими випуклою з жовтого металу кокардою зпереду та трикутною білою суконною нашивкою з зображенням голови тура - ліворуч.

Підкреслимо, що посилення політико-ідеологічного впливу ОУН(б) на УПА пізніше привело до нового дизайну кокарди у вигляді круглої розетки "партийних" чорно - червоних кольорів.³

У проекті зображені два види знаків розрізнення - патліці та погони. Перші вказували тільки на категорію: рядові та підстаршини -

чи то інші клапани чорного кольору, старшини - аналогічні, проте з обшивкою білою стрічкою з матерії, генерали - блакитний щиток з гаптованими золотою ниткою тризубом та вінком..

Цікавим відається оформлення погонів ("нараменників"): в них явно помітний польський "вплив" у використанні характерної форми, нашивок на старшинських знаках розрізнення. Для відображення звань від підхорунжого до генерала - полковника планувалось також використання гаптованих білою ниткою восьмипроменевих зірок. Погони з чорного сукна з білими нашивками та зірочками повинні були пристібатись до блузи за допомогою хлястика та гудзика, обтянутого білою тканиною. Погони рядових (козаків) мали "чисте" чорне поле (на кольоровій вкладці не відображені).

Назви військових ступенів, які зустрічаються у проєкти, переважно базуються на системі, запроваджений у арміях українських національно-республіканських державних об'єднань 1917-1920 рр. Ступінь "козак" підтверджує принадлежність ескізів саме волинсько-польським формуванням УПА (у Групі "УПА-Захід" у Галичині було введене звання "стрільця", яке, з часом, поширилось і на всю УПА).⁴

ІІІ. ПАТКИ НА КОПІЇ
/ЧОРНА МАТЕРІЯ НА КАРГОЧІ/

Рядові і підстаршини

СТАРШИНИ

ГЕНЕРАЛИ
/БЛЮКІТНЕ ПОЛЕ
ЗОЛОТИЙ ТРИЗУБ/

Сьогодні неможливо із впевненістю сказати, чи була втілена у життя хоч якесь частина запропонованого проєкту.⁴ Можливо, ознайомившись з цією піблікацією, учасники подій тих років, або дослідники повстанського руху на Україні, зможуть в якійсь мірі відповісти на це важливе для уніформології УПА питання на сторінках журналу.

Огірнал проєкту зберігається у Центральному Державному Архіві громадських об'єднань України (ф.62, оп.1, спр.253)

Примітки:

1. Капітін А.В. Українська Повстанська Армія в 1944 - 1945 рр. -К.,1999. -С.28.

2. Редакція журналу "Однострій/Форменная одежда" готує серію статей про однострій УПА.

3. Державний Архів СБУ - Кол. друкованих видань. - Сп.372, Т.98, Л.16.

4. Вірогідно, проєкт міг бути підготовлений в "Поліській Січі", командуючий котрою отаман Бульба - Боровець в 1941 - 42 рр. посив патки, зображені на кол. № 21, до того ж, в проєкті фігурує герб Полісся. Але не - єдині зібіг. Є падія, що заже в найближчих номерах ми зможемо опублікувати більш детальну інформацію стосовно ігнданого проєкту (прим. редакції).